

RÜŞTÜ BOZKURT

Etkin girişimci öngörme ve önlem alma disiplini olandır

Öngörme ve önlem alma disiplini; merak düzeyi, ilgi derinliği, ortamın uygunluğu, yapının ve sistemin işlerliği ve istemin kendini yeniden üretebilecek kaynağa sahip olması gibi bileşenlerden oluşur

Çin halkının o ünlü bedduasını anımsayalım: "Tanrı sizi dönüşüm dönemlerinde yaşatsın!" Düşüncelerini yazıya, yani belgeye aktararak, ona zaman boyutu kazandıran kadim halklardan biri olan Çinli'lerin bu ünlü bedduası, 20. yüzyılın son çeyreği ile 21. yüzyılın başlancığının da yaşayan insanlar için tutmuş olmalı. Son yarım yüzyıldır insanlık tarihinin en büyük "çözülme ve yeniden örülme" sürecinden geçiyor. Bütün değerlerin çözüldüğü, üretim ve bölüşüm ilişkilerinin alt üst oluşlar yaşadığı bir süreç bu.

Bütün canlı varlıklar kendilerini güvende hissetmek ister; o nedenle, "öngörülebilir bir gelecek" yaratma arayışı hepimizin temel sorunları arasında ilk sıralarda yer alır.

Geleceği yaratma çabası iki eksende gelişiyor: İş süreçlerinde ve işgücü profillerindeki değişmeyi yaratma ve yönlendirme.

İş süreçleri ve işgücü profilleri bir dizi bileşenden oluşur. Bu yazıda ele almak istediğimiz boyut, iş süreçleri bileşenleri arasında ilk sıralarda yer alan "öngörme ve önlem alma" disiplininin "zihni boyutu" olacak. Mal ve hizmet üretimi, pazarlama ve satış, yer seçimi ve yerleşim, teknolojik donanımlar, lojistik ve finansman süreçlerini başka yazıların konusunu oluşturacak.

Bilim bize öngörme araçları sağlar

Ünlü bilgin Carl Sağan, "Evrende hiçbir şey değişmeseydi, 'bilim' olmazdı; her şey hiç anlaşılamayacak kadar karmaşıklık içinde olsaydı yine 'bilim' olmazdı" diyor. İnsanoğlu bilinçli bir çabayla evrenin sırlarına ulaşmakta, geliştirdiği "yöntem" ve "araç-gereçlerle" bir yandan "fizik gücünü" artırırken, öte yandan da "zihin gücünü erişebildiği alanı" genişletmekte.

Öngörme ve önlem alma disiplini, bilimin geliştirdiği yöntem ve araçların bütünlüğünü yarattığı zihinsel algılamaları, fiziksel yapıları, karşılıklı-bağımlılık ilişkilerini, oluşan ağları, yaratılan değerleri, değerlerin paylaşılmasını, insanlığın refah ve huzurunu belirleyen olguları kavrama için gösterilen çabaların bütünü kapsar. Bu kapsamıyla bakıldığında, öngörme ve önlem alma disiplini; merak düzeyi, ilgi derinliği, ortamın uygunluğu, yapının ve sistemin işlerliği ve istemin

kendini yeniden üretebilecek kaynağa sahip olması gibi bileşenlerden oluşur.

Merak düzeyi: İnsan ve sermaye kaynaklarını yönetiyorsanız, elinizin menziline en değerli varlıkların nasıl oluştuğunu, hangi çabalarla üretildiklerini, size gelinceye kadar hangi işlemlerden ve aşamalardan geçtiklerini belirli düzeylerde bilmeniz gerek.

Merakları diri olmadan ne işlerimize farklı bir pencereden bakarak yeni boyutlar ekleyen "yaratıcı" olmamız mümkün, ne de işlerimizi "farklılaştırarak" rekabet avantajı yaratmamız.

Merak düzeyinin yüksekliği ya da düşük olması bireysel boyutu olduğu gibi, toplumsal boyutları da olan bir olgudur. Bir toplumun genel söylemi, olup bitenleri algılama biçimi meraklı olmayı özendirebildiği gibi caydırıcı da olabilir.

Bizim gibi "korku kültürünün" sınırları içinde kalan toplumlarda merak düzeyinin düşük kaldığını gözlemliyoruz. Eğer bir toplumun çocuklarına, gençlerine hatta yetişkinlerine, "...önde gitme asılırsın, arkada kalma basılırsın, ortada git işi idare et" diye sürekli telkinde bulunmuşsa, orada "girişimci insan" potansiyeli oluşturmak güçleşir. Girişimciliğin itici gücü "risk üstlenmedir", işi idare etmek için yola çıkanların risk üstlenme yerine, fırtınasız bir liman bulup orada idare etme algılaması yaygınlaşır.

Kablumbağa başını çıkarmadan yürüyemez; başını çıkardığı andan itibaren de riskle karşı karşıyadır.

Ailenin, okulun, şirketlerin ve devletin insan merakını artıran, arayışını besleyen algılama içinde olması öngörme olanaklarını artırır.

Bir toplumun dünya genelindeki eğilimleri yakalaması, eğilimlerin yarattığı fırsat ve tehlikeleri öngörmesi, bunları kendi olanak ve kısıtlarıyla dengeleyerek, fırsatlardan en üst düzeyde yararlanması, tehlikeleri de en düşük maliyette savuşturması için "merakını her zaman diri tutması" hayati önemde bir parametredir.

Eğer toplumun merak düzeyi yetersiz ise, eğilimleri, fırsatları, tehlikeleri, olanakları ve kısıtları dengelemesi olanaksızdır; bu da bizi "akıl dışı" tutumlara götürür.

Merak bizi "ilgili" olmaya taşır; ama "kuru merak" işe yaramadığı gibi, başa bela da getirir. Meraklarımız

ilgi derinliği ve yaygınlığı yaratmalıdır ki, toplumun ortak gücüne dönüşebilsin ve zenginlik üretime katkı yapabilsin.

İlgi derinliği olmadan bilgi olmaz

İlgi derinliği: Merakın yarattığı bilinçli etkilenme ilgiye dönüştüğü zaman, öğrenme için uygun koşullar da yaratılmış olur. Bilindiği üzere, öğrenme "edilgen" bir olgudur. Eğer siz öğrenmek istemiyorsanız, en iyi okulun, en etkin araç-gerecin, işinin ehli öğretmenin sizin için yapabileceği bir şey yoktur. Konfüçyüs'un dediği gibi, "Hayat binlerce kareden oluşur. Ben onun sadece birini size öğretebilirim, gerisini siz kendi kendinize öğrenmiyorsunuz, sizin için yapacak bir şeyim yoktur!"

Merakların körüklediği ilginin derinleşmesi, öğrenme için bireyi güdülendirir. O zaman yaptığımız işle ilgili "temel kuralları" daha etkin öğrenebiliriz.

Bir işi tam, doğru ve düzgün biçimde yapabilmenin olmazsa olmaz koşulu, temel kurallarını yeterli düzeyde bilmektir. Bilinçli bir etkilenmeyi, ilgi ve amaçla desteklemezseniz ortaya bir "vizyon" çıkmaz. Çünkü bir vizyonun iki bileşeni vardır: Birincisi, varlık nedeni olan bir "ideale" sahip olmaktır. İkincisi de yaratmak istediğimiz "sonuca" odaklanmaktır. Demek ki, bir vizyona ulaşabilmemiz için bilinçli etkilenme yaratan meraklarımızı, ilgi ve amaçlara dönüştürmemiz gerekiyor. Bu aşamadan sonra, bireysel ve toplumsal birikimleri yani potansiyelleri zenginliğe dönüştürmenin uygun "ortamina" ihtiyacımız vardır.

Ortamın uygunluğu: Öngörme ve önlem alma disiplini geliştirme aşamasında, zihni süreçlerin işlenmesinde ortamın uygunluğu da bir başka temel değişkeni oluşturur. Hiçbir insan bulunduğu ortamdan soyutlanamaz. İnsanlar önemli ölçüde yaşadıkları coğrafyanın, birlikte yarattıkları ortak tarihin, kültürlerini oluşturan ortak değerlerin ve kültür unsurlarının -kullanılan araç ve gereçlerin- kısıtlarına göre düşünür ve davranır. Tartışmaya açık olmayan, sorgulamadan uzak, tek tip düşünceye dayanan bir toplumda öngörme ve önlem alma süreçleri etkin işlemez. Okullarında ezberciliği kıramamış, geçmişini doğru algılamaya yerine kendini geçmişin söylemlerine tutsak etmiş, aykırı düşüncüyü sevmeyen, işyerinde tartışmanın erdemi ne inanmayan bir ortamda iseniz, geniş ufuklu bir bakıştan da uzaksınız demektir.

Dışa açık ve çok sesliliğe inanan ortam olmadan öngörme ve önlem alma süreci gerektiği gibi "ilerleme" yaratamaz.

Yapı ve sistemin işlerliliği: Aile, okul, şirket ve devlet örgütlenmesinin kurumsal işleyişi hata kültürüne yatkın değilse, dünya genelindeki eğilimleri yakalayan bir çevre bakışı yaratmak da çok güçtür. İtaat, sadakat ve tabiiyet algılaması yerini sorgulayıcı, analiz eden ve sentezlerini tartışan yapılar ve sistemlere dönüşmelidir ki sonuç alabilen bir öngörü söz konusu olabilsin.

Öngörme ve önlem alma disiplini yaşadığımız ortamı algılamak için çaba göstermeyi gerektirir. Bunun için alınan kararlar, oluşturulan kurumlar ve işletilen

sistemin kısıtlayıcı ya da özendirici özelliklerini düşünmeden analiz yaptığımızda, büyük ölçüde "ingirgemeci mantık" tuzağına yakalanırız; öngörülerimiz yetersiz, önlemlerimiz de etkisiz olur.

Kendini besleyecek kaynağın üretilmesi: Öngörme ve önlem almanın etkinliği için merakların yarattığı bilinçli etkilenme, ilgi ve amaç, araç ve ortam önemlidir. Bütün bunların toplamından sonra, sistemin yarattığı "ekonomik fazla" yeterli ise kendini besleyen ve "sürdürülebilir" bir gelişme yaratabiliriz. Bilindiği gibi "harcanabilir gelirin" büyüklüğü sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmenin dinamosudur.

Eğer, "...sorunlarını zihni planda çözemeyen, pratikte asla çözemez. Kuram, pratiğin gözüdür" saptamasına katılıyorsak; iş süreçlerini değiştirmeye önce "öngörme ve önlem alma süreçlerinden" başlamamız gerekir. İşlerimizle ilgili öngörülerini hangi zihinsel yaklaşımları kullanarak yaptığımızın farkında olmalıyız. Çok net olarak zihnimize perçinlemeliyiz ki, öngörme önlem almayı bir zihinsel süreç olarak doğru algılamazsak, ne mal ve hizmet üretim süreçlerini, ne pazarlama ve satış süreçlerini, ne işyerindeki teknoloji donanımlarını, kuruluş yerini ve lojistik etkinliklerini yerli yerine koymak mümkün olmaz.

Kablumbağa başını çıkarmadan yürüyemez; başını çıkardığı andan itibaren de riskle karşı karşıyadır